

Alaikäinen ja Kanta-palvelut - toimintamalli terveydenhuoltoon ja apteekeille

1.4

Taina Kauvo, Marke Hietanen-Peltola ja Annika Koivisto (toim.)
01/ 2023

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
Institutet för hälsa och välfärd
Finnish Institute for Health and Welfare
PL / PB / P.O. Box 30 • FI-00271 Helsinki, Finland
Puh/tel +358 29 524 6000

www.thl.fi

Sisällys

VERSIOHISTORIA	3
LUKIJALLE	4
1 JOHDANTO	5
2 HUOLTAJIEN JA ALAIKÄISEN OIKEUS PÄÄTTÄÄ HOIDOSTA	7
2.1 HUOLTAJIEN OIKEUDET	7
2.2 ALAIKÄISEN OIKEUDET	7
3 ALAIKÄISEN PÄÄTÖSKYVYN JA TIETOJEN HUOLTAJILLE LUOVUTTAMISEN KIRJAAMINEN	8
3.1 ALAIKÄISEN KYKY PÄÄTTÄÄ HOIDOSTAAN	8
3.2 ALAIKÄISEN INFORMOINTI POTILASTIEDOISTA JA PÄÄTÖSKYKYISEKSI ARVIOIDUN OIKEUKSISTA.....	8
3.3 PÄÄTÖSKYKY JA TIETOJEN LUOVUTUS HUOLTAJILLE - MITEN KIRJATAAN?	9
3.3.1 Käyntiin/hoitokseen liittyvä päätöskyky ja tietojen luovuttaminen huoltajille	11
3.3.2 Reseptiin liittyvä päätöskyky ja tietojen luovuttaminen huoltajille	12
4 TIETOJEN NÄKYMISEN VIIVÄSTÄMINEN OMAKANNASSA	14
4.1. VIIVÄSTÄMISEN KÄYTTÖ ALAIKÄISEN POTILASKERTOMUSTIEDOISSA	14
4.2 RESEPTIN NÄYTTÄMISEN ESTO OMAKANNASSA	14
5 TIETOJEN LUOVUTTAMINEN HUOLTAJILLE TERVEYDENHUOLLOSSA, APTEEKISSA JA OMAKANNASSA	16
5.1 ALAIKÄISEN TIETOJEN NÄKYMINEN HUOLTAJILLE OMAKANNASSA SIIRTYMÄAIKANA.....	19
6 POTILASKERTOMUKSEEN LIITTYVÄT MUUT TIETOJÄRJESTELMÄT JA AJANVARAUS	20
7 LÄHTEET: LAINSÄÄDÄNTÖ, OHJEET JA MÄÄRITYKSET	21

Versiohistoria

Versio	Päivämäärä	Tekijä	Kuvaus
1.0	12/ 2019	THL	Ensimmäinen versio
1.1	18.06.2020	THL	Huomioitu aok:n päätöksen vaikutukset 12 vuoden ikärajaa koskeviin määrittelyihin. Muutoksia etenkin luvussa 3. Päivitetty linkkejä.
1.2	25.8.2020	THL	Täsmennetty luvun 4 ensimmäistä kappaletta. Poistettu viimeinen lause virheellisenä.
1.3	22.3.2022	THL	Lisätty julkaisuun uusi luku Lukijalle. Johdannossa muokattu tekstiä selkeämmäksi, sekä päivitetty lähdeviittaukset. Vastaavaa tekstien tarkennusta tehty myös luvussa 2-6. Luvussa 7 lisätty lähdeviittauksia ja tehty päivityksiä.
1.4	20.1.2023	THL	Tarkennettu Johdannossa määrittelyjä koskevaa kuvausta. Lisäksi tarkennettu luvussa 3 alaikäisen päätöskyvyn arvioinnin ohjausta etäpalveluissa ja tilanteissa, joissa huoltaja tai muu laillinen edustaja asioi pienen lapsen puolesta. Täsmennetty luvussa 5 ohjeita lääkkeen toimittamiseen apteekissa tilanteessa, jossa alaikäisen tietojen luovutus on kielletty huoltajille tai muille alaikäisen puolesta asioiville. Päivitetty lähdeluettelo.

Lukijalle

Alaikäinen ja Kanta-palvelut - toimintamalli terveydenhuoltoon ja apteekkeille on laadittu tukemaan tilanteita, joissa asiakkaana on alaikäinen, ilman hooltajaa tai hooltajan kanssa. Toimintamallin mukaan alaikäisen päätöskyky hoidettavassa asiassa tulee arvioida jokaisen palvelutapahtuman ja lääkemääräyksen yhteydessä riippumatta lapsen tai nuoren iästä.

Dokumentti ohjaa terveydenhuollon ammattilaista päätöskykyarvion (tuloksen) kirjaamisessa rakenteisesti alaikäisen potilas- ja reseptitietoihin. Alaikäisen päätöskykytiedon lisäksi kirjataan tieto siitä, luovutetaanko alaikäisen tietoja hooltajalle vai ei. Tämä kirjaus vaikuttaa myös siihen, mitä tietoja hooltajat näkevät alaikäisestä huollettavastaan OmaKannassa.

Tähän julkaisuun tehdyt muutokset on kuvattu tarkemmin osiossa Versiohistoria.

Toimintamallin päivitys on tuotettu THL:n ja Kelan Kanta-palvelujen yhteistyönä. Yhteistyössä on toteutettu myös toimintamalliin perustuva [verkkokoulu](#), jota Kelan Kanta-palvelut ylläpitää.

Verkkokoulussa on kuvattuna ohjeiden lisäksi käytännön esimerkkejä alaikäisen päätöskyvyn arvioinnista eri palveluissa.

Tammikuussa 2023

Toimittajat

1 Johdanto

Tämä toimintamalliohjeistus täydentää Potilastiedon arkiston ja Sähköisen lääkemääräyksen kansallisia toimintamalleja, kun on kyse alaikäisen potilaan informoinnista, hoidosta, hoidon kirjaamisesta ja alaikäisen potilastietojen luovuttamisesta hänen huoltajilleen. Toimintamalliohjeet on kirjattu yleisellä tasolla. Näiden ohjeiden lisäksi tarvitaan tietojärjestelmäkohtaisia ohjeita terveydenhuollon ja apteekkien ammattihenkilöille sekä mahdollisesti myös paikallista ohjeistusta. Lisätietoa: Toimintamallit ja -tavat/ THL

Huoltajilla on oikeus päättää lapsensa hoidosta siihen asti, kunnes lapsi on siihen itse kykenevä. Arvion alaikäisen kyvystä päättää hoidostaan tekee häntä hoitava terveydenhuollon ammattihenkilö. Kun alaikäinen on arvioitu kykeneväksi päättämään itse hoidostaan, hän voi päättää myös asiaa koskevien hoitotietojen luovuttamisesta huoltajille. Mikäli hän kieltää em. hoitotietojen luovutuksen huoltajille, heillä ei ole oikeutta saada näitä tietoja.

Alaikäisen oikeudelle päättää hoidostaan ei ole ikäraja. Arvio alaikäisen päätöskyvystä tehdään aina suhteessa hänen ikäänsä, kehitystasoonsa ja hoidettavaan asiaansa nähden. Minkä tahansa ikäinen lapsi tai nuori voi sallia tai kieltää potilastietojensa luovuttamisen huoltajille, jos terveydenhuollon ammattihenkilö on arvioinut hänet kykeneväksi hoitamaan omaa asiaansa. Toiminnan periaate on, että kun alaikäinen ei arvion mukaan ole päätöskykyinen, hänen hoitotietonsa luovutetaan huoltajille terveydenhuollossa tai apteekissa, ja ne näytetään myös OmaKannassa.

Kun alaikäinen on arvioitu kykeneväksi päättämään hoidostaan, näytetään OmaKannassa huoltajille ne tiedot, jotka alaikäinen haluaa olevan omien huoltajiensa nähtävissä. Silloin, kun päätöskykyiseksi arvioitu alaikäinen kieltää tietojen luovutuksen huoltajilleen, ei asian hoitoon liittyviä tietoja voida näyttää OmaKannassa tai luovuttaa muulla tavoin alaikäisen huoltajille. Myöskään tiedonsaantioikeutetulle (kuten vanhempi, joka ei ole alaikäisen huoltaja) ei kiellonalaisia tietoja näytetä OmaKannassa.

Potilastietojärjestelmään kirjataan rakenteisesti tieto alaikäisen päätöskyvystä ja tietojen luovuttamisesta huoltajille. Kirjaus kohdistetaan tiettyyn käyntiin/ hoitajaksoon (palvelutapahtumaan) ja/tai reseptiin/ resepteihin, sillä päätöskykyä arvioidaan aina suhteessa kyseisenä ajankohtana hoidettavaan asiaan.

Terveydenhuollon ammattihenkilön tulee kirjata merkinnät alaikäisen päätöskyvystä ja tietojen luovuttamisesta huoltajille rakenteisesti potilastietojärjestelmään siinä vaiheessa, kun se on potilastietojärjestelmässä mahdollista. Siihen saakka terveydenhuollossa tulee noudattaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ohjetta 1/2016 Alaikäisen tietojen näyttäminen ja puolesta-asiointi [1].

Kanta-palveluissa (OmaKanta, Potilastiedon arkisto ja Resepti-palvelu) on ollut valmius toiminnallisuuden käyttöönottoon vuodesta 2020 alkaen. Käyttöönotto edellyttää muutoksia myös potilastietojärjestelmiin. Kun toiminnallisuus on otettu terveydenhuollossa käyttöön, poistuu tällä hetkellä OmaKannassa käytössä oleva 10 vuoden ikäraja tietojen näyttämässä huoltajille. Käyttöönoton jälkeen yli 10-vuotiaiden alaikäisten tiedot näkyvät huoltajille OmaKannassa niiden käyntien ja reseptien kohdalla, joihin on kirjattu edellä mainittu tieto vaaditulla rakenteisella tavalla.

Siirtymäaikana tulee olemaan tilanteita, joissa yli 10-vuotiaan alaikäisen tietoja ei edelleen näy huoltajalle, lailliselle edustajalle tai tiedonsaantioikeutetulle OmaKannassa. Terveydenhuollon ammattihenkilö ei voi takautuvasti tehdä kirjauksia alaikäisen päätöskyvystä ja tietojen luovuttamisesta huoltajille niihin potilasasiakirjoihin tai resepteihin, jotka on tehty ennen toiminnallisuuden käyttöönottoa.

Tämän dokumentin ohjeistukset perustuvat Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisemaan toiminnalliseen määrittelyyn *Alaikäisen tietojen luovuttaminen huoltajille terveydenhuollossa* [2], [lakiin potilaan asemasta ja oikeuksista \(785/1992\)](#) [3] sekä *Sosiaali- ja terveysministeriön asetukseen potilasasiakirjoista (94/2022)* [4]. Yleisiä linjauksia ja periaatteita on kuvattu lisäksi yleiskuvauksessa *Sähköinen puolesta-asiointi sosiaali- ja*

terveydenhuollossa. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen rakenteista kirjaamista ohjeistetaan [Potilastiedon kirjaamisen yleisoppaassa](#) [6].

Toiminnallinen määrittely Alaikäisen tietojen luovuttaminen huoltajille terveydenhuollossa päivitettiin kesällä 2020 Apulaisoikeuskanslerin 11.5.2020 antaman päätöksen ([Dnro OKV/31/50/2019](#)) johdosta. Aikaisemmassa määrittelyversiossa (1.3) esitelty toimintamalli, jossa alle 12-vuotiaalle tuotettiin terveydenhuollon ammattihenkilön muutettavissa oleva oletusarvo päätöskyvystä, poistettiin. Ratkaisun toimintamalli alle 12 -vuotiaiden osalta ei vastannut potilaslain vaatimuksia. Samassa yhteydessä päivitettiin yleiskuvaus *Sähköinen puolesta-asiointi sosiaali- ja terveydenhuollossa*.

Erillistä toiminnallista määrittelydokumenttia (1.4) ei enää ylläpidetä. Vastaavat määrittelyt on lisätty vuoden 2022 aikana [Potilastiedon arkiston](#) ja [Resepti-palvelun](#) määrittelyihin.

Lisäksi [sähköisen puolesta-asiointin yleiskuvaus](#) sosiaali- ja terveydenhuollossa on päivitetty marraskuussa 2022.

Tätä toimintamallikuvausta tarkistetaan uudestaan, mikäli lainsäädännössä tai edellä kuvatuissa dokumenteissa tehdään päivityksiä, joilla on vaikutusta tämän ohjeistuksen sisältöön.

2 Huoltajien ja alaikäisen oikeus päättää hoidosta

2.1 Huoltajien oikeudet

Lapsen huoltajien on turvattava lapsen kehitys ja hyvinvointi. Huoltajilla on oikeus päättää lapsen hoidosta ja muista henkilökohtaisista asioista. Huoltajat toimivat alaikäisen lapsensa edustajina ja edunvalvojina. He ovat vastuussa lapsistaan, kunnes lapset täyttävät 18 vuotta. Huoltajilla on myös oikeus saada tietoa ja tulla kuulluksi omaa lastansa koskevista asioista [\[7\]](#).

Uuden asiakastietolain [\[14\]](#) mukaan alaikäisen huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla on oikeus kieltää huollettavansa potilastietojen luovutus toisille terveydenhuollon organisaatioille. Heillä ei ole kuitenkaan oikeutta kieltää hoitoa, jota tarvitaan alaikäisen potilaan henkeä tai terveyttä uhkaavan vaaran torjumiseksi [\[3\]](#). Päätöskykyiseksi arvioidun alaikäisen puolesta ei voi tehdä luovutuskieltoa, vaan hän päättää kielloista itse. Huoltaja tai laillinen edustaja ei voi missään tilanteessa tehdä alaikäisen reseptejä koskevia luovutuskieltoja [\[15\]](#).

Lapsenhuoltolain 7 § ja 9 § [\[7\]](#) mukaan vanhemmalle tai muulle henkilölle, joka ei ole lapsen huoltaja, voidaan vanhempien välisellä sopimuksella tai tuomioistuimen päätöksellä vahvistaa oikeus saada lasta koskevia salassa pidettäviä tietoja viranomaisilta ja yksityisiltä palveluntuottajilta joko kaikissa tai sopimuksessa määrätyissä asioissa. Kun oikeus koskee lapsen terveyden- ja sairaanhoitoa, tiedonsaantioikeutettu vanhempi saa alaikäisen tiedot nähtäväksi OmaKannassa tai terveydenhuollosta. Tietoja ei kuitenkaan luovuteta tiedonsaantioikeutetullekaan, mikäli päätöskykyinen alaikäinen on tehnyt tietoja koskevan luovutuskiellon huoltajilleen.

2.2 Alaikäisen oikeudet

Alaikäisen mielipide häneen kohdistuvasta hoidosta on selvitettävä aina, kun se on hänen ikänsä ja kehitystasonsa huomioiden mahdollista. Alaikäisellä on oikeus päättää omasta hoidostaan silloin, kun hän on ikänsä ja kehitystasonsa huomioiden siihen kykenevä. Tällöin alaikäistä on hoidettava yhteisymmärryksessä hänen kanssaan. Ikärajaa, jonka jälkeen alaikäinen olisi kykenevä päättämään hoidostaan ei ole olemassa, vaan terveydenhuollon ammattihenkilö arvioi päätöskyvyn jokaisen alaikäisen käynnin/hoidettavan asian kohdalla erikseen. Päätöskykyiseksi arvioidulla alaikäisellä on myös oikeus kieltää terveydentilaansa ja hoitoansa koskevien tietojen luovuttaminen huoltajilleen tai muulle lailliselle edustajalleen [\[3\]](#).

YK:n lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen [\[8\]](#) mukaan kaikessa lasta koskevassa päätöksenteossa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Alaikäisellä on yleissopimuksen mukaan myös oikeus yksityisyyteen vanhempien ja lapsen kanssa työskentelevien aikuisten osalta. Lapsen salassa pidettävien potilastietojen luovuttaminen huoltajille voi loukata lapsen yksityisyyttä, jos lapsi ei ole antanut tietojen jakamiseen lupaa [\[8\]](#). Lapsen oikeuksien joutuessa ristiriitaan huoltajien oikeuksien kanssa on tilanne ensisijaisesti ratkaistava lapsen edun mukaisesti.

3 Alaikäisen päätöskyvyn ja tietojen huoltajille luovuttamisen kirjaaminen

3.1 Alaikäisen kyky päättää hoidostaan

Terveystieteiden ammattihenkilön tulee arvioida alaikäisen kyky hoitaa omaa asiaansa. Päätöskyvylle ja sen vaatiman arvion tekemiselle ei ole ikäraja, vaan terveydenhuollon ammattilainen tekee arvion aina tapauskohtaisesti huomioiden asian laadun. Alaikäisen itsemääräämisoikeuden toteutuminen edellyttää jokaisessa palvelutapahtumassa (kuten käynti) terveydenhuollon ammattihenkilön kannanottoa alaikäisen päätöskyvystä koskien toteutettavaa hoitoa tai käsiteltävää asiaa sekä jokaista lääkemääräystä.

Kun terveydenhuollon ammattihenkilö arvioi alaikäisen olevan kykenevä päättämään itsenäisesti hoidostaan, hänen on tehtävä tästä merkintä potilasasiakirjoihin tämän toimintamallin mukaisesti. Tarvittaessa ammattihenkilö voi myös kirjata arviointinsa perusteet potilasasiakirjoihin. Jos sairauden laatu tai ongelma on sellainen, että alaikäinen ei kykene hoitamaan sitä itsenäisesti, mutta asioi vastaanotolla yksin, ammattihenkilön on tehtävä päätöskykyä koskevan merkinnän lisäksi merkintä siitä, keneen huoltajaan on oltu yhteydessä. [3] [4] [9]

Silloin, kun lapsi tai nuori arvioidaan kykeneväksi käyttämään itsemääräämisoikeuttaan, saa hän päättää myös yhteydenotosta ja tietojen antamisesta vanhemmille, muulle huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Alaikäisen päätöskyvyn arviointi on helpointa tehdä keskustellen vastaanotolla. Nykyisin erilaiset etäpalvelut ovat yleistyneet, ja asioita hoidetaan esimerkiksi puhelimitse, videoyhteyksin tai chat-keskustelun avulla. Tällöin saattaa tulla tilanteita, joissa alaikäisen päätöskyvyn arviointia on vaikea tehdä luotettavasti. Lisäksi etäpalveluissa voi joskus olla läsnä ainoastaan huoltaja asioimassa alaikäisen puolesta.

Pienimmillä lapsilla arvio päätöskyvystä perustuu iästä yleisesti pääteltävään kehitystasoon. Terveydenhuollon ammattilaisen ei tällöin ole tarpeen ottaa erikseen yhteyttä alaikäiseen, kun huoltaja asioi hänen puolestaan esimerkiksi puhelimitse tai lääkkeen uusimisen yhteydessä. Arvioinnissa voi käyttää apuna myös aiempaa potilastietoa ja -suhdetta. Silloin, kun asiointi tapahtuu etäyhteydellä tai ilman tapaamista kasvotusten, tulee tarvittaessa olla yhteydessä alaikäiseen, jos päätöskykyä ei voi muutoin selvittää. Viime kädessä terveydenhuollon ammattihenkilö vastaa siitä, että päätöskyvyn arvio on tehty riittävin tiedoin ja tapauskohtaisesti.

Lisätietoa: [Alaikäisen itsenäisen päätöskyvyn arviointi terveydenhuollossa](#) [10]

3.2 Alaikäisen informointi potilastiedoista ja päätöskykyiseksi arvioidun oikeuksista

Terveystieteiden ammattihenkilöllä on velvollisuus informoida alaikäistä hänen oikeuksistaan iän ja kehitystason mukaisesti. Alaikäiselle kerrotaan Kanta-palveluista, kuten potilastiedoista ja lääkemääräyksistä, niiden säilyttämisestä sekä näkymisestä OmaKannassa ja mahdollisissa muissa alueellisissa sähköisissä asiointipalveluissa sekä mahdollisuudesta saada ne terveydenhuollosta. Alaikäiselle annettavan informaation sisältö ja laajuus riippuu myös siitä, onko hänet arvioitu päätöskykyiseksi hoitamaan asiaansa.

Ei-päätöskykyiselle alaikäiselle kerrotaan, että hänen kyseistä hoitoa tai asiaa koskevat resepti- ja potilastietonsa ovat hänen huoltajiensa saatavissa siihen saakka, kunnes hän täyttää 18 vuotta. Tärkeää on kertoa myös se, että vaikka alaikäinen ei nyt voi yksin päättää asioistaan, voi hän myöhemmin alaikäisenäkin päättää itsenäisesti hoidostaan ja tietojen antamisesta huoltajille, jos ammattilainen arvioi sen mahdolliseksi.

Päätöskykyiselle alaikäiselle kerrotaan hänen oikeudestaan päättää omien tietojensa luovuttamisesta huoltajille. Hänelle kerrotaan, että tiedot, joiden luovuttamiseen hän on antanut luvan, ovat hänen huoltajiensa, laillisen

edustajansa tai tiedonsaantioikeutetun saatavissa terveydenhuollosta tai apteekista sekä nähtävissä OmaKannan kautta siihen saakka, kunnes hän täyttää 18 vuotta. Hänelle kerrotaan myös oikeudesta tehdä kieltoja tietojensa luovutuksesta terveydenhuollon organisaatioiden välillä.

Alaikäisen päätöskyky voidaan arvioida erilaisiksi eri resepteissä tai palvelutapahtumissa (esim. käynti, hoitajakso, puhelu) riippuen hoidettavasta asiasta ja sen vakavuudesta. Annettava informaatio tulee aina sovittaa kyseiseen päätöskyvyn arvioon. Tieto annetusta informaatiosta kirjataan potilasasiakirjoihin vapaamuotoisena tekstinä sen asiakaskontaktin yhteyteen, jossa informaatio on annettu.

Lisätietoa: [Alaikäisen informointi potilasasiakirjoihin tehtävistä kirjauksista ja OmaKannasta](#) [11]

Kts. tarvittaessa myös

- [Potilastiedon arkiston toimintamallit](#)
- [Sähköisen lääkemääräyksen toimintamallit](#)
- [Kanta.fi - esitteet](#)
- [Kanta-verkkokoulut](#)
- [Kanta - Nuorille](#)

3.3 Päätöskyky ja tietojen luovutus huoltajille - miten kirjataan?

Alaikäinen voi sallia tai kieltää tietyn palvelutapahtuman (esim. käynnin, hoitajakson tai puhelun) tietojen sekä reseptin/ reseptien tietojen luovuttamisen huoltajille vain, jos terveydenhuollon ammattihenkilö on arvioinut hänet päätöskykyiseksi kyseisen asian hoidossa. Tietojen luovuttamisella tarkoitetaan tietojen antamista huoltajille tai lailliselle edustajalle suullisesti tai paperitulosteina sekä tietojen näyttämistä OmaKannassa. Tiedot voidaan näyttää OmaKannassa myös tiedonsaantioikeutetulle. Luovutuskielto huoltajille estää tietojen antamisen tai näyttämisen OmaKannassa kaikille alaikäisen puolesta asioiville. OmaKantaan kirjautuneelle alaikäiselle itselleen tiedot, joita luovutuskielto koskee, näytetään normaaliin tapaan.

Päätöskyky ja päätöskykyisen alaikäisen tahto tietojen luovuttamisesta huoltajille tulee selvittää jokaisen käynnin ja hoitajakson yhteydessä myös niissä tilanteissa, kun alaikäisellä on joku aikuinen mukana vastaanotolla. Päätöskykyisen alaikäisen tahto pitää selvittää, koska mukana voi olla muu aikuinen kuin huoltaja tai alaikäinen voi haluta estää ei-mukana olevaa huoltajaa saamasta tietoja. Teknisesti tietojen luovuttamisen kieltoa ei voi kohdistaa esimerkiksi vain toiseen huoltajaan.

Terveydenhuollon ammattihenkilö kirjaa tiedon alaikäisen kyvystä itsenäiseen päätöksentekoon ja tietojen luovuttamisesta hänen huoltajilleen alla olevan taulukon 1 vaihtoehtojen mukaisesti. Kirjaus tehdään rakenteisesti palvelutapahtumakohtaisten potilaskertomusmerkintöjen ja reseptin määräämisen/ uudistamisen yhteydessä. Vastuu merkinnän oikeellisuudesta on terveydenhuollon ammattihenkilöllä. Kun tieto on kirjattu rakenteisessa muodossa, OmaKanta ja muut sähköiset asiointipalvelut voivat hyödyntää tietoa näyttäessään potilastietoja ja reseptejä huoltajille.

Tieto päätöskyvystä ja tietojen luovutuksista huoltajalle kirjataan jokaiselle alaikäiselle riippumatta hänen iästään, kun hän asioi terveydenhuollossa. Taulukossa 1 on kuvattu vaihtoehdot, joista jokin tulee aina valita kirjattavaksi. Terveydenhuollon ammattihenkilön on pystyttävä tarvittaessa muuttamaan aiempi vaihtoehto.

Toiminnallisuuden tarkoituksena on varmistaa alaikäisen itsemääräämisoikeuden toteutuminen sekä estää tilanteet, joissa alaikäisen arkaluontoisia tietoja luovutetaan huoltajalle tai muulle puolesta asioivalle vahingossa. Vaatimus palvelutapahtuma- ja reseptikohtaisesta alaikäisen päätöskyvyn ja tietojen huoltajalle luovuttamisen kirjaamisesta toimii myös ammattihenkilön työn tukena ja turvana.

Taulukko1. Kirjaukset alaikäisen päätöksyvyyttä ja tietojen luovuttamisesta huoltajille tai muille alaikäisen puolesta asioiville.

Vaihtoehto	Ammattihenkilön kirjaama tieto	Vaikutus tietojen luovuttamiseen
Ei päätöksykyinen alaikäinen, tiedot luovutetaan huoltajille	Terveysthuollon ammattihenkilö valitsee tämän vaihtoehdon arvioituaan alaikäisen kykenemättömäksi päättämään hoidostaan.	Tiedot näytetään huoltajille OmaKannassa ja voidaan luovuttaa huoltajille terveydenhuollossa tai apteekissa.
Päätöksykyinen alaikäinen, sallii tietojensa luovuttamisen huoltajille	Terveysthuollon ammattihenkilö valitsee tämän vaihtoehdon arvioituaan, että alaikäinen on kykenevä päättämään hoidostaan ja alaikäinen sallii tietojensa luovuttamisen huoltajille.	Tiedot näytetään huoltajille OmaKannassa ja voidaan luovuttaa huoltajille terveydenhuollossa tai apteekissa.
Päätöksykyinen alaikäinen, kieltää tietojensa luovuttamisen huoltajille	Terveysthuollon ammattihenkilö valitsee tämän vaihtoehdon arvioituaan, että alaikäinen on kykenevä päättämään hoidostaan ja alaikäinen kieltää tietojensa luovuttamisen huoltajille.	Tietoja ei näytetä huoltajille OmaKannassa eikä luovuteta huoltajille terveydenhuollossa tai apteekissa.

Vaihtoehto	Ammattihenkilön kirjaama tieto	Vaikutus tietojen luovuttamiseen
<p>Alaikäisen päätöskyky ei tiedossa, tietoja ei luovuteta huoltajille</p>	<p>Vaihtoehto on tarkoitettu väliaikaiseksi, kunnes mahdollisesti päätöskykyisen alaikäisen päätöskyky on arvioitu. Terveys­huollon ammattihenkilön tulee selvittää alaikäisen päätöskykyisyys mahdollisimman pian ja muuttaa tämä vaihtoehto, jotta voidaan varmistua siitä, voidaanko alaikäisen hoito- tai reseptitiedot luovuttaa huoltajille.</p> <p>Vaihtoehtoa saa käyttää silloin, kun mahdollisesti päätöskykyiseen alaikäiseen ei ole ollut kyseisen asian hoidossa reaaliaikaista, vastavuoroista kontaktia (tapaaminen/ puhelu/ videoyhteys), jossa hänen päätöskykyään olisi voitu selvittää. Pienimmillä lapsilla arvio päätöskyvystä perustuu iästä yleisesti pääteltävään kehitystasoon, eikä reaaliaikainen tapaaminen ole arvion tekemiseksi välttämätöntä.</p> <p>Vaihtoehtoa käytetään myös tilanteissa, joissa alaikäistä koskevaan palvelutapahtumaan muodostetaan terveydenhuollossa asiakirjoja ennen alaikäisen tapaamista. Tällöin alaikäiseen ei ole ollut vielä kontaktia, mutta käsitellään hänen potilastietojaan, esimerkiksi toisesta terveydenhuollon yksiköstä tullutta lähetettä, tai konsultaatiotilanteessa tai kirjattaessa tutkimustuloksia ennen ensimmäistä tapaamista.</p> <p>Lisäksi vaihtoehto voidaan tallentaa niissä tilanteissa, joissa potilastietojärjestelmä tallentaa asiakirjoja <i>ilman ammattihenkilön toimenpiteitä</i>. Jos ammattihenkilö on kuitenkin ottanut kantaa huoltajille luovuttamisen kiellon tilaan aikaisemmin palvelutapahtumassa, <i>ei aikaisempaa ammattihenkilön tallentamaa tietoa saa muuttaa</i> potilastietojärjestelmän tarjoamalla oletuksella.</p> <p>Vaihtoehto ei ole suositeltava reseptillä, koska se estää reseptin näkymisen huoltajille OmaKannassa, eikä apteekista anneta huoltajille tietoja reseptistä. Kts. lisätietoja lääkkeen toimittamisesta apteekista luvusta 5.</p>	<p>Tietoja ei näytetä huoltajille OmaKannassa, eikä niitä luovuteta huoltajille terveydenhuollossa tai apteekissa.</p> <p>Terveys­huollon ammattihenkilön on varmistettava alaikäisen päätöskyky ennen tietojen luovuttamista huoltajille.</p>

3.3.1 Käyntiin/hoitojaksoon liittyvä päätöskyky ja tietojen luovuttaminen huoltajille

Jokainen käynti, hoitojakso tai muu kontakti muodostaa oman palvelutapahtuman. Palvelutapahtuma muodostuu myös käyntiä korvaavasta kontaktista kuten puhelusta tai etäkontaktista. Palvelutapahtuma sitoo kaikki kyseisen käynnin tai hoitojakson aikana tehdyt potilasmerkinnät, lähetteet ja tutkimukset yhteen.

Terveys­huollon ammattihenkilön rakenteisesti kirjaama tieto alaikäisen päätöskyvystä koskee kaikkien kyseiseen käyntiin, tai hoitojaksoon tai puheluun (palvelutapahtumaan) liittyvien tietojen näyttämistä huoltajille.

Jos päätöskykyinen alaikäinen haluaa kieltää huoltajiltaan osan käynnin tiedoista, mutta pitää tärkeänä, että huoltajat näkevät OmaKannassa käynnin kirjatuksi, voidaan käynnistä kirjata kaksi palvelutapahtumaa. Tällöin toisen palvelutapahtuman tiedot kielletään ja toisen sallitaan huoltajille. Näin alaikäinen näkee itse kaikki tiedot käynnistä OmaKannassa. Mikäli tällaisessa tilanteessa käytetään *merkintöjen viivästämistoiminnallisuutta*, johtaa se siihen, että alaikäinen itsekään ei näe viivästettyjä käynnin tietoja OmaKannassa. (ks. luku 4)

Hoitojaksojen aikana on otettava huomioon, että mikäli päätöskykyiseksi arvioitu alaikäinen ei salli tietojen luovuttamista huoltajille, mitään hoitajakson tietoja ei silloin luovuteta huoltajille. Jos päätöskykyisen alaikäisen tahto tietojensa luovuttamiseen muuttuu hoitajakson aikana, tulee terveydenhuollon ammattihenkilön tällöin tehdä tarvittavat muutokset. Jos vain osa hoitajakson tiedoista on sellaisia, joita päätöskykyiseksi arvioitu alaikäinen ei halua huoltajiansa tietoon, käytetään *merkintöjen viivästämistoiminnallisuutta*. Tällöin alaikäinen ei itsekään näe kyseisiä hoitajakson tietoja OmaKannassa. (ks. luku 4)

Tieto alaikäisen päätöskyvystä ja potilastietojen luovuttamisesta huoltajille kirjataan pääsääntöisesti potilaskertomusmerkintöjen syntymisen yhteydessä. Alaikäinen voi kuitenkin jälkikäteen esittää muutostoiveen koskien omien tietojensa luovuttamista huoltajilleen. Tieto on mahdollista jälkikäteen muuttaa vain sen palvelunantajan yksikössä, jossa alaikäisen päätöskyky on arvioitu. Tietoa ei ole mahdollista päivittää toisen palvelunantajan yksiköissä. Muutos edellyttää hoidosta vastaavan ammattihenkilön ja päätöskykyisen alaikäisen potilaan välillä käytävää keskustelua ja potilaskertomusmerkintöjä.

Potilastietojärjestelmä tallentaa rakenteisesti Potilastiedon arkistoon tiedon alaikäisen päätöskyvystä ja tietojen luovuttamisesta huoltajille. Tämä tieto määrittää, voidaanko palvelutapahtumaan liitettyjä potilaskertomustietoja luovuttaa huoltajille. Jos potilastietojen luovuttaminen huoltajille on kielletty, OmaKanta ei näytä huoltajille mitään kyseiseen palvelutapahtumaan liittyvää tietoa, ei edes tietoa kyseisen tapahtuman olemassaolosta. Luovutuskielto tieto koskee siis kaikkia tapahtumaan liittyviä potilaskertomusmerkintöjä, laboratorio- ja kuvantamistutkimuksia sekä läheteitä ja hoitopalautteita.

Lähetteiden käsittelyssä terveydenhuollossa on huomioitava, että saapuvia läheteitä ei aina haeta Potilastiedon arkistosta. Tällöin lähettävän tahon kirjaama tieto alaikäisen päätöskyvystä ja päätöskykyisen alaikäisen tahto tietojen luovuttamisesta huoltajille ei tule aina näkyviin. Tämän vuoksi on *suositeltavaa* tarvittaessa kirjata läheteeseen myös *vapaamuotoisena tekstinä* tieto siitä, jos päätöskykyiseksi arvioitu alaikäinen on kieltänyt läheteeseen liittyvän käynnin tietojen luovuttamisen huoltajille.

Vastaanottavan tahon tulee arvioida alaikäisen päätöskyky ensimmäisen käynnin yhteydessä uudelleen ja kirjata rakenteisesti tieto päätöskyvystä ja tietojen luovuttamisesta huoltajille. Tieto ei välttämättä ole sama kuin lähettävä taho oli läheteeseen merkinnyt.

Potilastietojen luovutuskielto huoltajille näytetään potilastietojärjestelmässä terveydenhuollon ammattihenkilölle aina, kun alaikäisen potilastietoja tarkastellaan. Mikäli alaikäisen käyntiin/ hoitajaksoon/ muuhun kontaktiin (palvelutapahtumaan), johon terveydenhuollon ammattihenkilö on kirjaamassa potilaskertomusmerkintää, on aiemmin tallennettu tietojen luovutuskielto huoltajille, näytetään tieto kyseiseen palvelutapahtumaan liittyvien merkintöjen yhteydessä. Tieto luovutuskiellosta huoltajille näytetään myös, kun haetaan toisen organisaation kirjaamia tietoja alaikäisestä Potilastiedon arkistosta.

Kun palvelutapahtumassa on kirjattuna vaihtoehto "*Alaikäisen päätöskyky ei tiedossa, tietoja ei luovuteta huoltajille*", huoltajat eivät näe alaikäisen potilastietoja ja esimerkiksi mahdollisia hoito-ohjeita OmaKannasta, eikä niitä luovuteta huoltajille terveydenhuollosta ennen kuin päätöskyky on arvioitu ja vaihtoehto muutettu vastaamaan arvioinnin tulosta.

3.3.2 Reseptiin liittyvä päätöskyky ja tietojen luovuttaminen huoltajille

Alaikäisen päätöskyky ja tietojen luovuttaminen huoltajille - tieto tallennetaan jokaisen reseptin tietoihin. Tiedon kirjaa lääkkeen määrääjä, joka on määräämässä tai on aiemmin määrännyt kyseisen reseptin ja samalla arvioinut alaikäisen päätöskyvyn sekä selvittänyt päätöskykyisen alaikäisen tahdon luovuttaa tiedot huoltajille.

Tieto päätöskykyisen alaikäisen tietojen luovuttamisesta huoltajille ei siirry automaattisesti käynnin tai hoitajakson potilastiedoista reseptille tai päinvastoin. Reseptille kirjataan uudestaan tieto alaikäisen päätöskyvystä ja reseptitietojen luovuttamisesta huoltajille. Jos kirjattu tieto on eri reseptillä ja palvelutapahtumassa, potilastietojärjestelmä huomauttaa lääkkeen määrääjää muodostuvasta ristiriidasta.

On hyvä huomioida, että kaikki annetut lääkemääräykset tulee merkitä myös potilaskertomukseen niiden antamisajankohdan mukaisesti [4], jolloin sama tieto on sekä reseptillä että potilaskertomuksessa (kyseisessä palvelutapahtumassa). Mikäli päätöskykyinen alaikäinen haluaa kieltää kaiken lääkemääräystä koskevan tiedon näkymisen huoltajilta, kiello tulisi kohdistaa myös palvelutapahtumaan. Käynnistä voi kyseisessä tilanteessa muodostaa myös kaksi palvelutapahtumaa, joista vain toiseen kohdistuu luovutuskielto huoltajille, ks. luku 3.3.1.

Myös reseptiin kohdistuvaa kirjausta päätöskyvystä ja tietojen luovuttamisesta huoltajille on mahdollista muuttaa jälkikäteen. Muukin kuin alkuperäinen lääkkeen määrääjä voi muuttaa tietoa reseptin kirjoittamishetkellä päätöskykyiseksi arvioidun alaikäisen sitä pyytäessä. Muussa tilanteessa alaikäisen päätöskyky tulee arvioida uudestaan.

On kuitenkin suositeltavaa ohjata alaikäinen alkuperäisen lääkkeen määrääjän organisaatioon, jos reseptiin ei ole tarve tehdä muita muutoksia kuin lisätä tai poistaa huoltajille luovuttamisen kiello. Tämä on tarpeen siksi, koska lääkitymerkinnät edellytetään tehtäväksi myös käytitesteihin. Kuten edellä todettu, huoltajille luovuttamisen kiellon lisääminen tai poistaminen edellyttää hoidosta vastaavan ammattihenkilön ja alaikäisen potilaan välillä käytävää keskustelua sekä potilaskertomusmerkintöjä. Mitätöityyn reseptiin ei ole mahdollista korjata tietoa tietojen luovuttamisesta huoltajille.

Reseptiä uudistettaessa tieto huoltajille luovuttamisesta kopioituu muiden reseptitietojen mukana uudelle reseptille. Jos reseptin uudistamispyyntöön on huoltajille tehdystä luovutuskiellosta huolimatta lisätty huoltajan puhelinnumero, huoltaja saa tiedon reseptin uudistamisesta tekstiviestinä. Reseptikeskus ei pysty tarkistamaan, kuka on puhelinnumeron omistaja.

Jos reseptillä ei ole aiemmin otettu kantaa alaikäisen päätöskykyyn, lääkkeen määrääjän tulee kirjata tieto reseptiä uudistettaessa. **Siirtymävaiheessa tällainen tilanne korostuu:** vanhalla reseptillä ei ole tietoa alaikäisen päätöskyvystä, joka voisi kopioitua uudistettavalle reseptille. Tällöin lääkäri arvioi, voiko tilanteessa tehdä kirjauksen aikaisempien potilasasiakirjojen tai potilassuhteen perusteella. Tarvittaessa hänen tulee olla yhteydessä alaikäiseen.

Alaikäisen päätöskykyisyyden selvittäminen on tärkeää tehdä mahdollisimman pian. Kirjaajan tallentaessa reseptille vaihtoehdon "*Alaikäisen päätöskyky ei tiedossa, tietoja ei luovuteta huoltajille*", huoltajat eivät näe reseptitietoja OmaKannasta, eikä reseptin tietoja luovuteta huoltajille terveydenhuollosta eikä apteekista ennen kuin päätöskyky on arvioitu ja vaihtoehto muutettu vastaamaan arvioinnin tulosta.

Poikkeustilannereseptien kirjaaminen apteekissa

Huoltajille luovuttamisen kiello näytetään apteekki- ja potilastietojärjestelmässä ammattihenkilölle aina, kun alaikäisen reseptejä tarkastellaan. Apteekissa ei oteta kantaa tai tehdä korjauksia reseptille kirjattuun tietoon alaikäisen päätöskyvystä ja tietojen luovuttamisesta huoltajille. Arviointi tehdään aina terveydenhuollossa.

Kun apteekki kirjaa poikkeustilanteessa alaikäiselle laadittua paperi- tai puhelinreseptiä järjestelmään, on kirjattava myös tieto alaikäisen päätöskyvystä ja tietojen luovuttamisesta huoltajille taulukon 1 vaihtoehtojen ja lääkärin antaman tiedon mukaisesti. Kts. lisätietoja poikkeustilannereseptien kirjaamisesta apteekissa luvusta 5.

4 Tietojen näkymisen viivästäminen OmaKannassa

Reseptin näyttämistä OmaKannassa ei voi viivästä, mutta potilastietojen näkymistä OmaKannassa voidaan viivästä Potilastiedon arkiston yleisten toimintamallien mukaisesti. Yleensä potilasasiakirjat näytetään kansalaisille OmaKannassa heti, kun asiakirja on tallennettu Potilastiedon arkistoon.

Potilasasiakirjan näyttämistä OmaKannassa voidaan erityistilanteissa viivästä, jos esimerkiksi on tarpeen, että terveydenhuollon ammattihenkilö keskustelee potilaan kanssa henkilökohtaisesti ennen asiakirjan näyttämistä. Viivästämistä varten asiakirjalle merkitään päivämäärä, mistä lähtien asiakirja voidaan näyttää OmaKannassa. Viivästämissämahdollisuus koskee kaikkia merkintöjä, sekä tekstiä että esimerkiksi laboratoriotuloksia. Ammattihenkilö arvioi tapauskohtaisesti viivästyksen keston. Asiakirja voidaan erityistilanteissa viivästä pysyvästi. Pysyvästi viivästettäviä ovat potilasasiakirjat, joiden arvioidaan vaarantavan potilaan terveyttä tai hoitoa, tai jonkun muun oikeuksia.

Viivästäminen estää aina potilastietojen näkymisen OmaKannassa alaikäiseltä itseltään sekä hänen huoltajiltaan, lailliselta edustajaltaan ja tiedonsaantioikeutetulta. Jos kaikki tietyn palvelutapahtuman (käynti, hoitajakso, muu vastaava kontakti) asiakirjat ovat viivästettyjä, ei OmaKantaan tule näkyviin mitään tietoa palvelutapahtumasta eikä sen ajankohta näy alaikäisen käyntien listassa.

4.1. Viivästäminen käyttö alaikäisen potilaskertomustiedoissa

Kun päätöskykyinen alaikäinen haluaa kieltää käynteihin tai hoitajaksihin liittyvien tietojensa luovuttamisen huoltajille, käytetään *pääasiallisesti* luvussa 3 esiteltyä toimintamallia.

Edellä olevien viivästämisohjeiden lisäksi, alaikäisen kohdalla viivästämistä käytetään, kun terveydenhuollon ammattihenkilö itse arvioi tietojen luovuttamisen huoltajille tai muille alaikäisen puolesta asioiville olevan alaikäisen oman edun vastaista. Viivästämistä voidaan käyttää niiden alaikäisten kohdalla, jotka eivät ole kykeneviä päättämään omasta hoidostaan sekä myös niiden, jotka ovat kykeneviä päättämään hoidostaan.

Viivästämistä käytetään myös niissä tilanteissa, kun päätöskykyinen alaikäinen haluaa kieltää vain osan hoitajakson aikana kirjatusta tiedoista huoltajiltaan. Kun tietoja viivästetään sen vuoksi, että niitä ei saa näyttää *huoltajille* OmaKannassa, tiedot viivästetään *siihen saakka, kunnes alaikäinen täyttää 18 vuotta*.

Viivästäminen kohdistuu potilastietojärjestelmässä aina yhteen merkintään, mutta viivästäminen estää kokonaan *sen asiakirjan* näyttämisen OmaKannassa, johon merkintä on kirjattu. Potilastietojärjestelmät muodostavat asiakirjoja Potilastiedon arkistoon osin eri tavoin, joten potilastietojärjestelmäkohtaisissa ohjeissa on kerrottava, kuinka isoon osaan tiedoista viivästäminen kohdistuu. Viivästäminen toteutus ohjeistetaan tarkemmin tietojärjestelmäkohtaisissa ohjeissa.

4.2 Reseptin näyttämisen esto OmaKannassa

Reseptin näyttämistä OmaKannassa ei voi viivästä. Jos alaikäisen reseptin näkyminen huoltajille on tarpeen estää, eikä alaikäinen kykene päättämään hoidostaan, voidaan reseptin tietojen näkyminen estää käyttämällä luvussa 3 esiteltyä tietojen luovutuskieltoa huoltajille "*Päätöskykyinen alaikäinen, kieltää tietojensa luovuttamisen huoltajille*", vaikka se ei vastaa todellista tilannetta. Tätä poikkeusta voidaan käyttää esimerkiksi seksuaalirikosepäilytilanteissa, ja käytetystä poikkeusmenettelystä tehdään potilaskertomukseen kirjaus, joka viivästetään. Kun käytetään tätä luovutuskieillon vaihtoehtoa, on huomioitava, että resepti näkyy kuitenkin alaikäisen omilla tunnuksilla OmaKantaan kirjauduttaessa.

Poikkeustilanteissa, joissa reseptin tietojen näkyminen OmaKannassa halutaan estää myös alaikäisen tunnuksilla kirjauduttaessa, voi reseptin kirjoittaa nimellä ja syntymäajalla ilman henkilötunnuksen loppuosaa. Tällöin lääkkeet voi hakea apteekista vain potilasohjeen avulla. Potilasohje on pidettävä tallessa, koska lääkkeitä ei saa apteekista ilman sitä. Jos potilastietojärjestelmä ei mahdollista nimellä ja syntymäajalla lääkkeen määräämistä henkilötunnuksen ollessa tiedossa, resepti kirjoitetaan paperireseptinä nimellä ja syntymäajalla.

Näissäkin tilanteissa apteekki sähköistää reseptin ja ottaa samalla paperireseptin talteen apteekkiin. Lääkkeet voi hakea jatkossa vain samasta apteekista, josta ensimmäinen toimitus tehtiin. Kun resepti kirjoitetaan nimellä ja syntymäajalla, se ei näy alaikäisen Reseptikeskuksen tiedoissa. Terveystieteiden on silloin varmistettava, että alaikäisen lääkitys on ohjeiden mukaisesti kirjattu potilaskertomustekstiin, joka on viivästetty näyttämästä OmaKannassa.

5 Tietojen luovuttaminen huoltajille terveydenhuollossa, apteekissa ja OmaKannassa

Alaikäisen potilas- ja reseptitietoja voidaan luovuttaa huoltajille tai muulle lailliselle edustajalle terveydenhuollossa ja apteekkeissa

- suullisesti
- tulosteina tai
- sähköisten palvelujen (OmaKanta ja alueelliset sähköiset asiointipalvelut) kautta

Alaikäisen tietoja voidaan näyttää OmaKannassa myös tiedonsaantioikeutetulle (esimerkiksi vanhempi, joka ei ole huoltaja). OmaKanta näyttää tiedonsaantioikeutetulle samat tiedot kuin huoltajalle ja huomioi esimerkiksi päätöskykyisen asettaman kiellon. Lisätietoa: [OmaKanta - alaikäisen puolesta asiointi](#)

OmaKanta tai muu potilastietoja näyttävä sähköinen asiointipalvelu näyttää alaikäisen Potilastiedon arkistoon tallennetut potilasmerkinnät huoltajille, jos terveydenhuollon ammattihenkilö on arvioinut, että alaikäinen ei kykene päättämään hoidostaan tai jos päätöskykyiseksi arvioitu alaikäinen on sallinut tietojen luovuttamisen huoltajille. Sähköisissä palveluissa tiedot luovutetaan huoltajille, kun he ovat kirjautuneet palveluun käyttämällä vahvaa tunnistautumista ja huoltajuussuhde on varmistettu [Suomi.fi](#) -valtuuksista [12]. OmaKanta näyttää huoltajille samat terveystiedot, jotka alaikäinen itsekin näkee OmaKannan kautta lukuun ottamatta niitä tietoja, jotka päätöskykyiseksi arvioitu alaikäinen on kieltänyt luovuttamasta huoltajille. Mikäli alaikäisen päätöskykyisyyttä ei ole voitu selvittää, tietoja ei luovuteta eikä näytetä OmaKannassa huoltajalle, kunnes päätöskyky on arvioitu ja tietojen luovutus voidaan toteuttaa edellisissä luvuissa kuvatun toimintamallin mukaisesti.

Potilastietojärjestelmässä ja apteekkitietojärjestelmässä terveydenhuollon ammattilaiselle näkyy päätöskykyisen alaikäisen tekemä kieltäminen esimerkiksi käynnin, muun kontaktin ja/tai reseptin tietojen luovuttamisesta huoltajille. Järjestelmässä näkyy myös tieto siitä, että alaikäisen päätöskykyä ei ole voitu selvittää, jolloin alaikäisen potilas- tai reseptitietoja ei huoltajalle luovuteta. Tarkemmin luovutuskiellon näkyminen ohjeistetaan tietojärjestelmäkohtaisissa ohjeissa.

Terveydenhuollon ammattihenkilö saa edellä mainitun tiedon, kun hän katsoo alaikäisen potilaan potilaskertomusmerkintöjä, läheteitä, hoitopalautteita ja reseptitietoja omassa järjestelmässään. Myös toisen terveydenhuollon palvelunantajan potilaskertomustietoihin ja/tai resepteihin kirjaama **tietojen** luovutuskieltä huoltajille näytetään, kun alaikäisen tietoja katsellaan Kanta-palvelujen kautta. Tieto siitä, voiko alaikäisen tietoja luovuttaa huoltajille, tulee huomioida aina myös silloin, kun alaikäisen potilastietoja luovutetaan esimerkiksi vastaanottokäynnin yhteydessä tai huoltajan pyynnöstä *suullisesti tai paperitulosteina*.

Kun alaikäisen hoito jatkuu toisessa organisaatiossa, potilastietojärjestelmä näyttää lähettäneen tahon läheteeseen tai hoitopalautteeseen liittyvään palvelutapahtumaan kirjatus kiellon tietojen luovutuksesta huoltajille. Kielto näytetään, kun lähetteen tai hoitopalautteen vastaanottaneessa organisaatiossa ei ole vielä alaikäisen päätöskykyä arvioitu. Lisäksi kieltä näytetään, vaikka myöhemmin vastaanottavassa organisaatiossa tehdyn arvion perusteella todetaan, että alaikäinen ei kykene päättämään kyseisestä hoidosta.

Myös *lähete-hoitopalauteketjuun* kohdistuva tietojen luovutuskieltä huoltajille näytetään, kun lähetteen/hoitopalautteen vastaanottavan organisaation palvelutapahtuma on *käynnistynyt* lähettävän organisaation lähetteen tai hoitopalautteen perusteella. Kielto näytetään, kun potilastietojärjestelmällä haetaan toisen organisaation arkistoitavia läheteitä tai hoitopalautteita Potilastiedon arkistosta.

Potilastiedon arkisto huolehtii siitä, ettei lähetettä näytetä OmaKannassa lainkaan, jos lähetteen tehnyt organisaatio on kirjannut lähetteen tekoon liittyvään palvelutapahtumaan, että päätöskykyinen alaikäinen kieltää tietojensa luovuttamisen huoltajille. Näissä tilanteissa OmaKanta ei näytä huoltajille myöskään lähetteen vastaanottavan tahon tallentamaa lähetettä. Sama käytäntö koskee myös hoitopalautetta.

Apteekissa farmaseutti tai proviisori näkee reseptejä Reseptikeskuksesta hakiessaan, mitkä reseptitiedot päätöskykyinen alaikäinen on kieltänyt luovuttamasta huoltajille. Reseptikeskuksesta näkyy myös reseptit, joissa on merkintä '*Alaikäisen päätöskyky ei ole tiedossa*'. Alaikäisen huoltajalle ei saa lähtökohtaisesti luovuttaa tietoa tällaisista resepteistä. Huoltajalle ei saa myöskään ilmaista, että osa tiedosta on rajattu pois hänen näkyvistään OmaKannassa tai yhteenvetotulosteissa.

Terveystieteidenhuollossa tai apteekissa reseptin yhteenvetotulostetta tai ulkomaan matkaa varten tulostettavaa jäljennöstä pyydetessä on otettava kantaa siihen, kenelle se luovutetaan. Huoltajalle luovutettavaan yhteenvetotulosteeseen eivät tulostu reseptit, joiden luovuttamisen huoltajille päätöskykyinen alaikäinen on kieltänyt tai joissa alaikäisen päätöskyky ei ole tiedossa.

Lääkkeen toimittaminen

Reseptit toimitetaan apteekista siten kuin sähköisestä lääkemääräyksestä annetussa laissa (61/2007) [\[15\]](#) sekä lääkelaissa (395/1987) [\[16\]](#) säädetään ja Fimean määräyksessä [2/2016](#) määrätään.

Apteekin tulee kaikissa tilanteissa varmistua, että lääkkeen ostaja osoittaa luotettavasti, että hänellä on oikeus vastaanottaa lääke. Apteekki ohjeistaa ja vastaa mainittujen säännösten sekä niiden nojalla annettujen viranomaisten ohjeiden mukaisesti vaadittavasta luotettavasta tavasta osoittaa oikeus ostaa lääke kulloisessakin tilanteessa. Edellä mainittuja alaikäiselle määrättyjä reseptejä muulle henkilölle kuin alaikäiselle itselle luovutettaessa, apteekin tulee riittävällä tavalla tunnistaa lääkkeen ostaja.

Tilanteessa, jossa alaikäisen reseptiin kohdistuu luovutuskielto, voi lääkkeen toimittaa, jos lääkettä noutavalla huoltajalla tai muulla puolesta asioijalla on mukanaan alaikäisen hänelle luovuttama potilasohje, reseptin yhteenveto tai Kelakortti. Lisäksi lääkkeen noutajan tulee tietää, mitä lääkettä hän on noutamassa. Lääke voidaan toimittaa huoltajalle myös ilman edellä esitettyjä asiakirjoja, jos huoltajussuhde on varmistettu. Tällöinkin huoltajalta edellytetään tietoa siitä, mitä lääkettä hän on hakemassa.

Mikäli edellä mainituista joudutaan poikkeamaan lääkehoidon turvaamiseksi, apteekkarilla tai apteekinhoitajalla on vastuu tietojen luovutuskieltoon liittyvästä poikkeamasta, ja poikkeama tulee dokumentoida (Fimean määräys lääkkeiden toimittamisesta 2/2016 luku 12.1 Toiminta poikkeustilanteessa).

Poikkeustilannereseptien kirjaaminen apteekissa

Apteekissa ei oteta kantaa tai tehdä korjauksia reseptille kirjattuun tietoon alaikäisen päätöskyvystä ja tietojen luovuttamisesta huoltajille. Arviointi tehdään aina terveydenhuollossa.

Kun apteekki kirjaa poikkeustilanteessa alaikäiselle laadittua paperi- tai puhelinreseptiä järjestelmään, on kirjattava myös tieto alaikäisen päätöskyvystä ja tietojen luovuttamisesta huoltajille luvun 3 taulukon 1 vaihtoehtojen ja lääkärin antaman tiedon mukaisesti.

- Kun apteekissa kirjataan järjestelmään alaikäisen **puhelinreseptin** tietoja, tiedustellaan lääkäriltä, mikä kirjausvaihtoehtoista valitaan.
- Jos **alaikäinen hakee paperireseptillä** lääkettä apteekista eikä reseptillä ole tietoa alaikäisen päätöskyvystä ja tietojen luovutuksesta huoltajille eikä apteekin ole mahdollista selvittää tietoa reseptin laatineelta lääkäriltä, apteekki tallentaa reseptille vaihtoehdon "*Alaikäisen päätöskyky ei tiedossa, tietoja ei luovuteta huoltajille*".
 - Tässäkin tilanteessa vaihtoehtoa tulee käyttää vain väliaikaisesti, ja **mahdollisimman pian varmistaa** terveydenhuollossa tieto alaikäisen päätöskyvystä ja reseptitietojen luovuttamisesta huoltajille.
- Jos **huoltaja hakee paperireseptillä** lääkettä apteekista alaikäisen puolesta eikä reseptillä ole tietoa alaikäisen päätöskyvystä ja tietojen luovuttamisesta huoltajille, voidaan reseptille tallettaa vaihtoehto "*Päätöskykyinen alaikäinen, sallii tietojensa luovuttamisen huoltajille*".

Apteekki voi itse korjata valittua vaihtoehtoa jälkikäteen vain silloin, jos apteekki on tallentanut tiedon alun perin virheellisesti.

Taulukossa 2 on kuvattu, miten terveydenhuollon ammattihenkilön kirjaama tieto alaikäisen päätöskyvystä ja tietojen luovuttamisesta huoltajille vaikuttaa.

Taulukko 2. Alaikäisen tietojen luovuttaminen huoltajille ja muille alaikäisen puolesta asioiville.

Vaihtoehto	Vaikutus tietojen luovuttamiseen huoltajille ja muille alaikäisen puolesta asioiville
Ei päätöskykyinen alaikäinen, tiedot luovutetaan huoltajille	Tiedot näytetään huoltajille OmaKannassa ja voidaan luovuttaa huoltajille terveydenhuollossa. Reseptitiedot voidaan luovuttaa huoltajille apteekissa.
Päätöskykyinen alaikäinen, sallii tietojensa luovuttamisen huoltajille	Tiedot näytetään huoltajille OmaKannassa ja voidaan luovuttaa huoltajille terveydenhuollossa. Reseptitiedot voidaan luovuttaa huoltajille apteekissa.
Päätöskykyinen alaikäinen, kieltää tietojensa luovuttamisen huoltajilta	Tietoja ei näytetä huoltajille OmaKannassa eikä luovuteta huoltajille terveydenhuollossa. Reseptitietoja ei lähtökohtaisesti luovuteta huoltajille apteekissa. Huoltajalle luovutettavaan reseptin yhteenvedon tai jäljennökseen resepteistä ulkomaanmatkaa varten eivät tulostu reseptit, joiden luovuttaminen huoltajille on kielletty.
Alaikäisen päätöskyky ei tiedossa, tietoja ei luovuteta huoltajille	Tietoja ei näytetä huoltajille OmaKannassa. Terveydenhuollon ammattihenkilön on varmistettava alaikäisen päätöskyky ennen tietojen luovuttamista huoltajille. Reseptitietoja ei lähtökohtaisesti luovuteta huoltajille apteekissa. Huoltajalle luovutettavaan reseptin yhteenvedon tai jäljennökseen resepteistä ulkomaanmatkaa varten eivät tulostu reseptit, joiden luovuttamiseen huoltajille ei ole voitu ottaa kantaa.

OmaKanta tallentaa lokitiedot tilanteista, joissa huoltaja tai tiedonsaantioikeutettu on asioinut alaikäisen puolesta. Nämä tiedot tullaan myöhemmin näyttämään OmaKannassa. Myös muissa asiointipalveluissa on tallennettava lokitiedot tilanteista, joissa huoltaja on asioinut alaikäisen puolesta ja käsitellyt alaikäisen tietoja.

Lisäksi OmaKanta näyttää alaikäiselle itselleen, mitkä palvelutapahtumien ja reseptien luovuttamiset huoltajille alaikäinen on kieltänyt. Alaikäinen ei pysty itse muokkaamaan OmaKannassa tietojensa luovutuskieltoja huoltajille. Jos hän haluaa muuttaa tahtoaan tietojen luovuttamisesta huoltajille, on hänen oltava yhteydessä terveydenhuoltoon hoitopaikkaansa, koska muutos edellyttää alaikäisen päätöskyvyn arviota.

OmaKanta ei näytä viivästettyjä tietoja alaikäiselle itselleen eikä hänen huoltajilleen.

5.1 Alaikäisen tietojen näkyminen huoltajille OmaKannassa siirtymäaikana

OmaKanta näyttää kaiken ikäisten alaikäisten tietoja huoltajille siinä vaiheessa, kun alaikäisen reseptiin tai käyntiin, hoitojaksoon tai muuhun vastaavaan kontaktiin on tallennettu terveydenhuollon ammattihenkilön rakenteisesti kirjaama tieto alaikäisen *kyvystä* päättää hoidostaan. Tiedot näytetään, mikäli alaikäinen ei ole terveydenhuollon arvion mukaan päätöskykyinen tai jos päätöskykyiseksi arvioitu alaikäinen sallii tietojensa luovutuksen huoltajille.

Siirtymäaikana alaikäisten tietoja tullaan näyttämään OmaKannassa kahdella eri perusteella:

- Vanhoilla potilastietojärjestelmillä (= ne, joissa em. toiminnallisuutta **ei ole** käytössä) kirjatut potilaskertomustekstit ja reseptit näytetään OmaKannassa kuten tähän asti noudattaen 10-vuoden ikärajaa.
 - Vain ne potilaskertomustekstit ja reseptit näytetään huoltajille, jotka ovat syntyneet lapsen ollessa alle 10-vuotias.
- Uusilla potilastietojärjestelmäversioilla (= ne, joissa em. toiminnallisuus **on** käytössä) kirjatut potilaskertomustekstit sekä reseptit näytetään OmaKannassa kaiken ikäisten alaikäisten huoltajille, mutta rajataan pois ne luovutuskiellon alaiset tiedot, joita päätöskykyinen alaikäinen ei halua huoltajille näyttää. Huoltajille ei myöskään näytetä OmaKannassa tietoja, joissa alaikäisen päätöskykyä ei ole voitu selvittää.

Siirtymäaika aiheuttaa myös sen, että joidenkin alaikäisten kohdalla jää osa potilaskertomusteksteistä ja resepteistä näkymättä OmaKannassa kokonaan. Tällainen tilanne syntyy esimerkiksi seuraavassa tilanteessa:

- Potilas on 13-vuotias. Hänen huoltajilleen näkyy OmaKannassa ne potilastiedot, jotka ovat syntyneet hänen ollessaan alle 10-vuotias.
- Terveydenhuollossa on otettu käyttöön potilastietojärjestelmä, joka mahdollistaa rakenteisen kirjaamisen koskien alaikäisen päätöskykyä ja tietojen luovuttamista huoltajille potilaan ollessa 12-vuotias.
 - Käyttöönoton hetkestä eteenpäin terveydenhuollon ammattihenkilö voi rakenteisesti kirjata em. tiedon, jonka perusteella OmaKanta pystyy näyttämään alaikäisen potilastiedot ja reseptit huoltajille.
- Niitä potilastietoja ja reseptejä, jotka ovat syntyneet potilaan ollessa 10-12 -vuotias, OmaKanta ei voi näyttää huoltajille, koska niistä puuttuu tieto alaikäisen päätöskyvystä ja tietojen luovuttamisesta huoltajille.
 - Näiden tietojen luovuttaminen huoltajille on tarvittaessa hoidettava edelleen paperimuodossa.
- Terveydenhuollon ammattihenkilö *ei voi kirjata takautuvasti* tietoa alaikäisen päätöskyvystä ja tietojen luovuttamisesta huoltajille alaikäisen potilastietoihin ja resepteihin, jotka on kirjattu *ennen uuden potilastietojärjestelmäversion käyttöönottoa*.

6 Potilaskertomukseen liittyvät muut tietojärjestelmät ja ajanvaraus

Palvelutapahtumaan (käynti/ hoitajakso/ kontakti) ja kaikkiin sen potilaskertomusmerkintöihin liittyvä luovutuskielto huoltajille näytetään potilastietojärjestelmässä terveydenhuollon ammattihenkilölle, kun hän katsoo alaikäisen potilaan tietoja (luku 5). Tätä potilastietojen huoltajille luovutuskieillon näyttämistä ei kuitenkaan edellytetä muilta tietojärjestelmiltä, kuten kuvantamisen järjestelmiltä tai laboratoriojärjestelmiltä, mikäli niissä ei muodosteta palvelutapahtumaa. Huoltajan tiedustellessa alaikäisen tietoja, jotka on tallennettu muihin tietojärjestelmiin, tulee ajantasainen tieto alaikäisen päätöskyvystä ja potilastietojen luovuttamisesta huoltajille *tarkistaa* käytössä olevan pääpotilastietojärjestelmän kautta.

Ajanvaraukseen on mahdollista kirjata kielto tietojen huoltajille luovuttamisesta, kun potilastietojärjestelmässä/ajanvarausjärjestelmässä on otettu käyttöön Kanta-palvelujen määrittelyjen mukaiset ajanvarausasiakirjat ellei käytössä oleva järjestelmä mahdollista muuta. Ajanvaraukseen merkitty kielto tietojen huoltajille luovuttamisesta ei periydy sitä koskevalle käynnille. Käyntiin liittyvä päätöskykyiseksi arvioidun alaikäisen kannanotto tietojen luovuttamisesta huoltajille kirjataan tämän toimintamallin luvun 3 ohjeistuksen mukaisesti.

Lisätietoa *Sote-ajanvaraus - yleiskuvaus ja terveydenhuollon ajanvarausratkaisujen kansalliset vaatimukset (THL, 2020)* [\[13\]](#)

Ajanvarauksen näyttämiseen huoltajille - joko sähköisissä asiointipalveluissa tai OmaKannassa - ei käytetä tässä toimintamallissa esiteltyä toiminnallisuutta eli rakenteista kirjaamista alaikäisen päätöskyvystä ja tietojen luovuttamisesta huoltajille. Tässä dokumentissa kuvatun tiedon alaikäisen päätöskyvystä ja tietojen luovutuksesta huoltajille voi kirjata vain terveydenhuollon ammattihenkilö, joka on arvioinut alaikäisen kyvykkyyden päättää omasta hoidostaan palvelutapahtuman tai reseptin yhteydessä.

Ajanvarauksen voi jättää *alaikäisen tahdosta* näyttämättä huoltajille ilman päätöskyvyn arviointia. Sähköiset ajanvarauspalvelut, joissa alaikäinen voi itse varata ajan, kysyvät ajan varaamisen yhteydessä, salliiko alaikäinen ajanvarauksen tietojen näyttämisen huoltajille. Jos alaikäinen varaa aikaa terveydenhuollosta puhelimitse tai paikan päällä, kysytään alaikäiseltä ajanvarauksen yhteydessä, salliiko hän ajanvarauksen näkyvän huoltajille. Ajanvaraukseen liittyvän kiellon tietojen luovuttamisesta huoltajille voi kirjata myös muu terveydenhuollossa työskentelevä henkilö, kuten sihteeri.

Varsinainen alaikäisen päätöskyvyn arviointi ja kirjaus potilastietojen näyttämisestä huoltajille tehdään aina terveydenhuollossa erikseen, kun ollaan kontaktissa alaikäiseen ajanvarauksen toteuduttua. Alaikäinen voi siis varata ajan terveydenhuoltoon ilman, että huoltajat saavat siitä tietoa, mutta varsinainen päätöskyvyn arviointi voidaan tehdä vain käynnin yhteydessä tai esimerkiksi puhelimesta terveydenhuollon ammattihenkilön toimesta.

Jos alaikäinen on *kieltänyt* ajanvarauksen näkymisen huoltajille, huoltajalle *ei saa myöskään lähettää* ajanvarauskirjettä, tekstiviestimuistutusta tai laskua peruuttamatta jääneestä ajanvarauksesta. Jos ajanvarauspalvelua käyttää alaikäinen tai alaikäiselle ollaan tekemässä ammattilaisen toimesta ajanvarausta vuorovaikutteisesti alaikäisen kanssa, on alaikäiselle näytettävä tai selvitettävä myös mahdolliset maksuihin ja vahvistuksiin liittyvät yhteydenotot (esim. voiko käynnistä tulla käyntimaksu, lasku tai muistutus postitse kotiin tai voiko saapumatta jätetystä varauksesta tulla sakkomaksu kotiin postitse). Varauksen tekeminen pitää voida keskeyttää, mikäli alaikäinen päättää näiden yhteydenottojen vuoksi jättää ajan varaamatta.

OmaKanta ei näytä huoltajille ajanvarausta, jos ajanvaraukseen on merkitty kielto tietojen huoltajille luovuttamisesta. Ajanvarausta ei näytetä OmaKannassa myöskään silloin, jos ajanvaraukseen liittyvään palvelutapahtumaan, kuten käyntiin ja sen tietoihin, on merkitty luovutuskielto huoltajille.

7 Lähteet: lainsäädäntö, ohjeet ja määräykset

Viittaus	Dokumentti/sivusto	Kuvaus/käyttötarkoitus	Lähde
[1]	Ohje 1/2016 Alaikäisen tietojen näyttäminen ja puolesta-asiointi	Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ohje	https://thl.fi/fi/web/tiedonhallinta-sosiaali-ja-terveysalalla/ohjeet-ja-soveltaminen/ohjeet -> Ohje 1/2016.pdf (suora linkki ohjeeseen)
[2]	Alaikäisen tietojen luovuttaminen huoltajille terveydenhuollossa	Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisema toiminnallinen määrittely, versio 1.4. (2020) Dokumenttia ei enää päivitetä. Määrittelyt löytyvät Potilastiedon arkiston ja Reseptipalvelun määrittelyistä.	https://www.kanta.fi/jarjestelmakehittajat/potilastiedon-arkisto https://www.kanta.fi/jarjestelmakehittajat/resepti Vanhentunut julkaisu: https://www.julkari.fi/handle/10024/145687
[3]	Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992)	Potilaan asemaan ja oikeuksiin terveyden- ja sairaanhoitoa järjestettäessä sovelletaan tätä lakia, jollei muussa laissa toisin säädetä. Potilaslaissa säädetään mm. alaikäisen potilaan asemasta ja oikeudesta kieltää potilastietojensa luovuttaminen huoltajalleen.	https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920785

Viittaus	Dokumentti/sivusto	Kuvaus/käyttötarkoitus	Lähde
[4]	Sosiaali- ja terveysministeriön asetus potilasasiakirjoista (94/2022)	Potilasasiakirja-asetusta sovelletaan potilaan hoidon järjestämisessä ja toteuttamisessa käytettävien asiakirjojen laatimiseen sekä niiden ja muun hoitoon liittyvän materiaalin säilyttämiseen. Asetuksessa säädetään mm. alaikäistä koskevien potilasasiakirjamerkin töjen tekemisestä.	https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2022/20220094
[5]	Puolesta-asiointi sosiaali- ja terveydenhuollossa -Yleiskuvaus	Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisema dokumentti tarjoaa yleiskuvauksen sähköiseen puolesta-asiointiin sosiaali- ja terveydenhuollossa.	https://yhteistyotilat.fi/wiki08/display/JULPUAS
[6]	Potilastiedon kirjaamisen yleisopas	Opas potilastietojen kirjaamiseen ja tallentamiseen Potilastiedon arkistoon.	https://yhteistyotilat.fi/wiki08/display/JULPOKY
[7]	Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983	Lapsen huollon tarkoituksena on turvata lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi lapsen yksilöllisten tarpeiden ja toivomusten mukaisesti.	https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1983/19830361

Viittaus	Dokumentti/sivusto	Kuvaus/käyttötarkoitus	Lähde
[8]	YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991	Tässä yleissopimuksessa lapsella tarkoitetaan jokaista alle 18-vuotiasta henkilöä, ellei lapsen soveltuvien lakien mukaan täysi-ikäisyyttä saavuteta aikaisemmin.	https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060/19910060_2
[9]	Potilasasiakirjojen laatiminen ja käsittely - Opas terveydenhuololle	Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2012:4	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3337-8
[10]	Alaikäisen itsenäisen päätöskyvyn arviointi terveydenhuollossa	Terveydenhuollon palveluissa tulee selvittää alaikäisen lapsen ja nuoren mielipide hoitoonsa aina, kun se hänen ikäänsä ja kehitystasoonsa nähden on mahdollista	https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/opiskeluhoolto/alaikaisen-itsenaisen-paatosityvyn-arviointi-terveydenhuollossa
[11]	Alaikäisen informointi potilasasiakirjoihin tehtävistä kirjauksista ja OmaKannasta	Lisätietoa informaation antamisesta alaikäiselle.	https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/opiskeluhoolto/alaikaisen-itsenaisen-paatosityvyn-arviointi-terveydenhuollossa#Informointi
[12]	Suomi.fi - valtuudet		https://www.suomi.fi/valtuudet/
[13]	Sote-ajanvaraus -yleiskuvaus ja ajanvarausratkaisujen kansalliset vaatimukset	Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisema dokumentti, joka on osa sosiaali- ja terveyspalvelujen ajanvarauksen päivitettyjä kansallisia määrittelyjä.	https://thl.fi/fi/web/tiedonhallinta-sosiaali-ja-terveysalalla/maaraykset-ja-maarittelyt/maarittelyt-sotelle-yhteisesti/sahkoisen-ajanvarauksen-maarittelyt

Viittaus	Dokumentti/sivusto	Kuvaus/käyttötarkoitus	Lähde
[14]	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä (784/2021, asiakastietolaki)	Lain tarkoituksena on 1) edistää ja mahdollistaa sosiaali- ja terveydenhuollon tuottamien asiakastietojen ja asiakkaan itsensä tuottamien hyvinvointitietojen tietoturvallista käsittelyä terveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden järjestämisen ja tuottamisen käyttötarkoituksissa, 2) edistää asiakkaan tiedonsaantimahdollisuuksia asiakastietojensa käsittelystä. Laissa säädetään mm. huoltajan oikeudesta kieltää alaikäisen tietojen luovuttaminen muissa kuin ns. hätätilanteissa.	https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210784

Viittaus	Dokumentti/sivusto	Kuvaus/käyttötarkoitus	Lähde
[15]	Laki sähköisestä lääkemääräyksestä (61/2007)	Laissa säädetään sähköisestä lääkemääräyksestä. Lain tarkoituksena on parantaa potilas- ja lääketurvallisuutta sekä helpottaa reseptikeskuksen avulla lääkkeiden määräämistä ja toimittamista. Lisäksi tarkoituksena on mm. mahdollistaa kokonaislääkityksen selvittäminen ja huomioiminen lääkehoitoa toteutettaessa. Lisäksi laissa säädetään alaikäisen kielto-oikeudesta ja huoltajan asemasta.	https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070061
[16]	Lääkelaki (395/1987)	Lain tarkoituksena on mm. ylläpitää ja edistää lääkkeiden ja niiden käytön turvallisuutta sekä tarkoituksenmukaista lääkkeiden käyttöä.	https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1987/19870395